

מענק משפחה נכסף

בארצות הברית יחגגו בקרוב את 'יום האם'.

ביהדות, כיבוד הורים היא משימה נצחית שתקפה בכל יום.

מאה לירות ישראליות

השבוע התפרסמו נתונים על מספר האזרחים בישראל כיום ולפיהם חיים בישראל 9.5 מיליון תושבים, מתוכם כ-7 מיליון יהודים. נתון נוסף אומר שיותר מעשרים אחוז מהאזרחים הם צעירים עד גיל עשרים.

כיום, אחוז הילודה בישראל הוא הגבוה ביותר שבין המדינות המפותחות, אבל זה לא תמיד היה כך.

בשנת 1948 חיו בישראל כ-600 אלף יהודים, ושיעור הילודה היה נמוך ממה שיש כיום. לכן ראש הממשלה דאז דוד בן גוריון יצא במבצע מיוחד, שכל אם בישראל שילדה עשר ילדים תקבל מענק חד פעמי של 100 לירות ישראליות. לשם השוואה משכורת מינימלית בשנה היתה 600 ל"י

יחד איתו קיבלו בני הזוג מכתב מרגש בחתימתו של ראש הממשלה ובו נאמר: "ממשלת ישראל שולחת לך בזאת המחאה על סכום של מאה לירות, לאות הוקרה ועידוד לאם בישראל שילדה וגידלה עשרה ילדים. יהי רצון ותזכי לגדלם לתורה, לעבודה ולמעשים טובים למען המולדת והאומה, ותחזקנה ידיך".

שבועות אחדים אחרי פרסום ההודעה הדרמטית, דיווח בעיתון כי פרס הילודה הוענק בעיר הקודש ירושלים לתשע נשים מקומיות: חמש מהן אימהות לעשרה ילדים, שלוש הן אימהות לאחד-עשר, והאחרונה הביאה לעולם לא פחות משלושה-עשר צאצאים.

תמונותיהן של הזוכות לא הופיעו, וגם לא פרטים מזהים: "הנשים ביקשו לו

לפרסם את שמותיהן בעיתונות מחשש עין רעה", נכתב שם. סופר העיתון עדכן כי הוגשו עוד 190 בקשות לקבלת הפרס. בינתיים טקס דומה נערך גם בחיפה.

הפרסים חולקו בהמוניהם, אחדים מהם אפילו הוענקו מידיו של בן גוריון עצמו, שבילה בבריתות ובסעודות מצווה לא פחות מאשר בכנסת. האומה כמו קיבלה זריקת עידוד להבאת ילדים לעולם.

בהתחלה נתנו את המענק רק ליהודים, אבל אז קמה סערה והממשלה החליטה לתת את זה לכל הורה בישראל ללא הבדל מוצא או דת.

ובכל זאת, "חוקת פרסי הילודה" הולידה בעיות וטענות. בדואי אחד, אב לשבעה ביקש לקבל את הפרס "על החשבון", תוך הבטחה שיביא לעולם עשיריה כמתבקש, או על אב לעשרה שחיכה למענק במשך שנה וארבעה חודשים, וטען לסחבת.

עוד דווח על עולה חדש מתימן, תושב ראש העין, ששמע כי באילת עומד גובה הפרס על אלף לירות, והחליט להעתיק לאלתר את מגורי משפחתו ליישוב הדרומי הקטן. הוא פנה לפקידי הסוכנות כנהוג, עדכן על המעבר הצפוי, ונשלח לביתו לחכות לתשובה.

אותו עולה חשש מאוד שאשתו תכרע ללדת קודם למעבר, ובנו העשירי יגרום לו כבר עם היוולדו הפסד גדול של 900 לירות. בצר לו הוא פנה למשטרה וביקש שתתערב למענו, אבל נענה שלא היא אחראית לעניין. או אז "גלגל עיניו כלפי מעלה ואמר: נו, נתפלל לרחמיו שנקבל את התשובה בזמן".

זמן קצר לפני חג החירות של שנת 1955, במעברת הרצליה, נולד בשעה טובה בן זכר לאחד מתושביה. שמחתו של האב לא ידעה גבולות ☹ ולא רק בזכות הצטרפותו של הרך הנולד למניין הילדים.

היה זה היילוד העשירי במשפחה, והאב המאושר ציפה לקבל לרגל

המאורע 100 לירות ישראליות, סכום נאה לכל הדעות. מדי יום נראו על דפי העיתונים משפחות מחויכות, מצולמות לצד הצ'ק המתקרא "פרס הילודה", שכמו הרחיב עוד את החיוד. על כן החליט ההרצליאני להזמין לברית המילה את כל נכבדי המקום.

היום הגדול הגיע, ראש המועצה והרב המקומי הגיעו, מצוידים בצלם שינציח את המאורע. הקהל התאסף, וייקרא שמו בישראל, סעודת מצווה נאה, תם הטקס. חלף שבוע, חלף עוד שבוע, והתשורה המיוחלת בוששה לבוא.

יום אחד הגיעה למעברה, בדואר רשום, מעטפה הממוענת לאב. האיש שחרר אנחת רווחה ופתח את המעטפה כדי לחזות בהמחאה המיוחלת, אבל במקומה חיכה בפנים מכתב מנומק שהסביר לו מדוע אינו זכאי לפרס: עשרת ילדיו לא יצאו מרחמה של אותה אישה [?] חלקם נולדו לו מנישואין שניים [?] ולכן הוא לא עומד בקריטריונים [?]

כמו תמיד קמו מקטרגים וטענו שצריך לעודד את הילודה בצורה שכל משפחה תלד כמה ילדים, לא שמספר מצומצם של נשים ילדו הרבה ילדים, כי אז נוצרת בעיה כלכלית בגידול המשפחה, ואין בידי ההורים לגדל ילדים בריאים, לכן עדיף מענק לידה לכל יולדת ובכך לעודד את הילודה, ובפרט מהילד הרביעי ואילך. המענק ניתן עד שנת 1960.

מי קודם, האב או האם?

יום ראשון הבעל"ט הוא יום האם כאן בארה"ב. אפשר לומר שזה הפך ליום המקודש ביותר בו כולם נותנים כבוד לאם וכו'.

והנה בפרשת השבוע מיד בתחילתה בפסוק השני נאמר "איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמרו אני ה' אלקיכם".

נשאלת השאלה, לכאורה הציווי הזה "איש אמו ואביו תיראו" מיותר, כי הרי כבר בעשרת הדברות נאמר "כבד את אביך ואת אמך", וא"כ מה באה

התורה להוסיף כאן. עונה על כך רש"י שיש כבוד ויש מורא. "איזהו כבוד, מאכיל ומשקה מלביש ומנעיל, מכניס ומוציא".

כולנו יודעים שלטפל בהורים מבוגרים זה לא קל, ולכן התורה מצוה עלינו לכבד את ההורים, פירושו לטפל בהם יום יום שעה שעה. "ואיזהו מורא? לא ישב במקומו ולא ידבר במקומו, ולא יסתור את דבריו", אסור לומר להורה אתה לא יודע מה שאתה מדבר, אפילו אם זה אכן כך.

וזה מביא אותנו לשאלה הבאה. מדוע בעשרת הדברות הקדים אב לאם, "כבד את אביך" ורק אח"כ "ואת אמך" ואילו כאן "הקדים אם לאב", "אמו ואביו תיראו"?

מסביר רש"י: "לפי שגלוי לפניו שהבן ירא את אביו יותר מאמו", ויש חשש שהוא יזלזל במורא האם, לכן הקדימה התורה את האם לאב, כדי להדגיש שמורא אם לא פחות חשוב ממורא האב.

ומדוע בעשרת הדברות כשמדבר על כיבוד הורים הוא הקדים את האב לאם? על כך משיב רש"י: "לפי שגלוי לפניו שהבן מכבד את אמו יותר מאביו מפני שמשדלתו בדברים" (קדושים יט, ג).

על אותה שאלה אנו מוצאים הסבר אחר במדרש אגדה: "מפני מה בסיני הקדים אב לאם, ובאוהל מועד הקדים אם לאב", עשרת הדברות נאמרו בסיני, שם הקב"ה הקדים את האב לאם, ואילו פרשת קדושים "שנאמרה פרשה זו בהקהל" כשמשה הקהיל את כל העדה לאוהל מועד כאן הוא הקדים אם לאב.

אומר המדרש משהו נפלא: "בסיני בשביל ששמעו אומות העולם את הדיבור, לפיכך הקדים אב לאם, ובאוהל מועד שלא שמעו אלא ישראל הקדים אם לאב" (מדרש אגדה).

את עשרת הדברות שמעו לא רק ישראל אלא גם אומות העולם, וכפי שרואים שהיום כמעט כל יושבי תבל מקבלים את עשרת הדברות (ראה

התוועדות תשמ"ב ח"ג ע' 1265), ולכן שם הקדים אב לאם, כי אצל אומות העולם המוצא של האדם נקבע לפי האב, כמו שהגמרא אומרת "באומות הלך אחר הזכר" (קידושין סז, ב). משא"כ פרשת קדושים נאמרה רק לעם ישראל, ואצל עם ישראל המוצא נקבע לפי האם, ולכן התורה מקדימה את האם לאב.

כבוד כל השנה

רבותיי, בעולם מקדישים יום אחד בשנה לאם, ביהדות מקדישים כל יום בשנה לאם!

אני רוצה לחלוק אתכם דוגמה לכיבוד אם, כמה שנים אחרי שהרבי היגר לארצות הברית מאירופה, אמו יצאה מרוסיה והגיעה לצרפת. הרבי נסע לצרפת ושהה שם עד שהצליחו להסדיר את כל הניירת של אשרת כניסה לארצות הברית, והוא חזר איתה ביחד.

ומשנת 1947 ועד 1964 הרבי היה הולך לבקר את אמו כל יום!!! לא משנה עד כמה הוא היה עסוק, הוא עזב את הכול וצעד לבית אמו.

הרבי החזיק מפתח בכיסו כדי שלא להטריח את אמו לקום ולפתוח את הדלת, הוא היה מוזג לה כוס תה, והם ישבו ביחד כרבע שעה. זה כיבוד אם. לא פעם בשנה אלא כל יום בשנה.